

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

אַחֲרֵי הַכְּתוּ אֶת (מִנַּח רְבִיעֵ יְתִיב) סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן וְאֶת עֹג (רְבִיעֵ יְתִיב) (דברים א, ד)

התורה מבאר שדברי משה לעם היו אחרי שהכה את סיחון ועוג.

רבי אלעזר מגרמייזא, הרוקח, מבאר¹: בעירובין² צריכה הלכתא צילותא, לכן לא ביאר אלא כשהיה לו פנאי אחרי הכתו.

כך מבאר גם רבי עובדיה ספורנו: "אחרי הכתו. וזה עשה אחר שהשיגו איזו מנוחה בארץ נושבת".

והרחיב רבי נפתלי צבי יהודה ברלין, הנצי"ב, העמק דבר: "אחרי הכתו וגו'. דלפני זה אפילו אחר שהכו את סיחון וישבו בעבר הירדן בחשבון ובכל בנותיה עדיין היו טרודים ונזהרים מעוג וחילו. ושמעתא בעיא צילותא ולא עת להטריד את ישראל בעומק הלכה עד שהכה גם את עוג וישבו במנוחה". ע"כ.

ונרמז בטעמים: אַחֲרֵי הַכְּתוּ אֶת (מנח רביע יתיב), אחרי שהיו מונחים רובצים ויושבים. וממשיך הפסוק, שהיה זה אחרי שהוכה גם עוג, כדברי הנצי"ב, וְאֶת עֹג (רביע יתיב), שאז היו יותר רובצים ויושבים במנוחה.

שלום המאירי

אַחֲרֵי הַכְּתוּ אֶת (מִנַּח רְבִיעֵ יְתִיב) סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן וְאֶת עֹג (רְבִיעֵ יְתִיב) (דברים א, ד)

אַתְּ סִיחֹן טעם יתיב לפני פשטא. יש רק פעמיים בתורה טעם יתיב לפני פשטא, ובשאר ספרי המקרא עוד תשע פעמים³. בהמשך הפסוק יש יתיב נוסף: עֹג.

אונקלוס מתרגם: בתר דמחא ית סיחון מלכא דאמראה דיתב בחשבון וית עוג מלכא דמתנ דיתב בעשתרת באדרעי (ובדומה בתרגום יונתן). ייתכן שהטעם יתיב בא להדגיש את ישיבתם, "אֲשֶׁר יוֹשֵׁב", של סיחון ועוג בערים חזקות, כפי שמבאר רש"י: "סיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון - אילו לא היה סיחון קשה והיה

¹ פירוש הרוקח על התורה, רבי אלעזר מגרמייזא, מהד' רבי ש"ח קנייבסקי מו"ל רבי יואל קלוגמאן, בני ברק תשלט, דברים עמ' קסא.

² עירובין דף סה עא: "אמר רב נחמן בר יצחק הלכתא בעיא צילותא כיומא דאסתנא". עיין שם. רש"י: צלותא - דעת צלולה. כיומא דאסתנא - כשמנשבת רוח צפונית יום אורה הוא, ונוח לכל...

³ ראה גם לעיל ויקרא ה, בָּאוּ בְּנִקְלָתָּ. בספר דניאל ב', י' מפורטים י"א פסוקים בהם פשטא אחר יתיב. כך כתוב במסורה: "י"א מקומות דמתרדפא פשטא אחרי התיב וסימנם (המספרים לצורך המשך ההערה): 1. או בנבלת (ויקרא ה' ב'), 2. את סיחון (דברים א' ד'), 3. [כי מאסן] את תורת (ישעיה ה' כ"ד), 5. כל מעבר (ישעיה ל' ל"ב), 7. שקר הנביאים (ירמיה י"ד י"ד), 6. [והנכם הלכים] איש אחרי שררות (ירמיה ט"ז יב), 4. איש ישב על כסא (ירמיה כ"ב ל'), 8. די מלכות (דניאל ז' כ"ז), 9. די כל מלך [רב ושליט] (דניאל ב' י'), 11. די מדת (עזרא ו' ח'), 10. כל חרד (עזרא ט' ד'). ובמחברת התיג'אן נתן סימן: נבילתא דסיחון קצת בגבר דעבד ואזיל בשקר מלכות ושלטון וזאיע בנהרא. (ביאור לפי המספרים הנ"ל): 1. נבילתא 2. דסיחון 3. קצת - מאסו 4. גבר - איש 5. דעבר - מעבר 6. ואזיל - הלכים 7. בשקר - שקר 8. מלכות לאותה מלה 9. ושלטי - ושלט 10. וזאיע - חרד 11. בנהרא - נהרא. אלה הן מלים ארמיות אשר כל אחת מהן מתרגמת מלה עברית מכל אחד מהפסוקים).

מטעם 299 לפרשת דברים רמזים נטעמי המקרא בפרשה

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

שרוי בחשבון היה קשה שהמדינה קשה ואילו היתה עיר אחרת וסיחון שרוי בתוכה היה קשה שהמלך קשה על אחת כמה וכמה שהמלך קשה **והמדינה קשה**. אשר **יושב** בעשתרות - המלך קשה **והמדינה קשה**.

שלום המאירי

רמז נוסף: מה ראתה המסורה לציין כאן את הטעם יתיב, **שנגינתו זועקת?**

נראה לבאר שנרמזה כאן סילוק האבן מבאר נביעת תורה שבעל פה בכניסה לארץ ישראל.

רבי גדליהו שארר מבאר⁴ ע"פ **רבי צדוק הכהן**⁵, שבזוהר מובא שמשנה תורה הוא השורש של תורה שבע"פ, וביאר ר"צ הכהן זצ"ל כי עיקר תושבע"פ הוא הביאור וההתרחבות של תושב"כ, ולכן מתחיל ספר דברים שמשה ביאר את התורה, כמו שפירש רש"י "בע" (=שבעים) לשון פירשה להם". "כי בהכנסם לא"י החלה הנהגה של תורשבע"פ, כי הנהגה זו שייר בעצם לא"י... ולכן כמו שסיחון ועוג נועלים את הדרך לא"י, כמו כן הם סותמים את פי הבאר של תורשבע"פ, וזהו שאמר הכתוב כאן 'אחרי הכות' וכו', אז הואיל משה באר את התורה הזאת, וכיון שנסתלק הסתימה יכול היה משה רבנו לשאוב ממי הבאר של תורשבע"פ, ולפרשה לבנ"י בע' לשון, שכיון שנפתחו המפתחות לא"י, נפתח גם הבאר של תורשבע"פ, ששני הדברים תלויים זה בזה כמו שביארנו...⁶ ע"כ.

ונרמז בטעמים: קריאת התורה שבכתב היא בעמידה, כפי שדורשת הגמ'⁷, ואילו תורה שבע"פ נלמדת **בישיבה**⁸. לכן חוזרים כאן פעמיים טעמי **יטיב-ישיבה**, לרמז שהנצחון על סיחון ועוג הוא פתיחת הנביעה של **תורה שבעל פה הנלמדת בישיבה** (יטיב).

שלום המאירי

⁴ **אור גדליהו תורה ב'**, רבי גדליהו שארר, ירושלים תשס"א, פרשת דברים, סעיפים א-ב.

⁵ **פרי צדיק**, רבי צדוק הכהן, לראש חודש שבט - אות ו': "וספר דברים הוא שורש כל תורה שבעל פה (וכמו שאמרנו **זח"ג רס"א א תורה שבכתב ותורה שבעל פה והוא אקרי תורה ומשנה תורה**) וזה אמר משה רבינו ע"ה בראש חודש שבט כמו שנאמר בעשתי עשר חודש באחד לחודש דיבר משה וגו'".

⁶ ראה עוד **בשפת אמת** (פרשת דברים שנת תרמ"ו) בשם זקינו **חידושי הרי"ם**, כי סיחון הוא הקליפה שכנגד תפילין של ראש, לכן הוא נקרא "מלך חשבון" שמביא באדם "מחשבות" רעות. ואילו עוג הוא הקליפה שכנגד תפילין של יד, לכן הוא יושב "באדרעי" שבלשון ארמית הוא זרוע, כי הוא מתנגד לתפילין של יד. וראה **פרי צדיק**, רבי צדוק הכהן, פרשת דברים, אות ג': "כי החומש אלה הדברים הוא התחלת משנה תורה שמשה מפי עצמו אמרה (כמ"ש מגילה ל"א ע"ב) והוא ספר השביעי כידוע שפ' ויהי בנסוע הוא ספר בפני עצמו והוא נגד מדת מלכות פה תורה שבעל פה קרינ' לה. ובה דברי תוכחה כמו שנאמר כי ברב חכמה רוב כעס שעל ידי הרוב כעס של היצר הרע בהכרח לעמוד כנגדו על ידי הרוב חכמה של תורה שבעל פה. והיינו על ידי שמחבר את החכמה שבמוח עם הבינה שבלב שיכנס למעמקי הלב. וכבר דברנו מזה למעלה שסיחון ועוג המה הקליפות הקשות המנגדים לחכמה ובינה שהמה מוחא ולבא ולכן בא דייקא התגלות תורה שבעל פה אחרי הכנעת הקליפות של המוח והלב שהמה סיחון ועוג".

⁷ **מגילה** דף כא ע"א: "**משנה**: הקורא את המגילה עומד ויושב...". **גמרא**: תנא **מה שאין כן בתורה** (רש"י: מה שאין כן בתורה - שאין קורין בתורה בצבור מיושב).

⁸ ראה **מגילה** דף כא ע"א: "כתוב אחד אומר **ואשב** בהר וכתוב אחד אומר **ואנכי עמדתי** בהר... רבא אמר **רבות מעומד וקשות מיושב**", וכידוע תושבע"פ נחשבת 'קשות' כמבואר **במדרש תנחומא נח**, פרק ג': "תורה שבע"פ שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהוא משולה לחשך שנאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול (ישעיה ט) אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והיתר בטמא ובטהור ולעיתים לבא ואהביו כצאת השמש בגבורתו (שופטים ה)". וראה **מדרש רבה שמות**, פרשה מז פסוק ח: "ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים וכתוב ואשב בהר אמור מעתה בשעה שמדבר עמו היה עומד **ובשעה שמסתלק ממנו היה יושב ושונה מה שלמד** נמצאת מקיים ואנכי עמדתי בהר ואשב בהר בשעה שהיה מדבר עמו היה יודע שהוא יום ובשעה שהיה אומר לו ללמוד תורתך היה יודע שהוא לילה". וכן **מדרש רבה שמות**, פרשה מז פסוק ה: "והיה למד תורה ביום ופושט אותה בינו לבין עצמו בלילה ולמה היה עושה כך אלא ללמד את ישראל שיהיו יגיעים בתורה ביום ובלילה. רשב"ל היה אומר לתלמידיו בואו ולמדו תורה **דשחירין ודקרין** בלילה". ראה גם בפירוש **ידי משה** המבאר את דברי רשב"ל: "דשחירין-הוא שחירית, והוא תורה שבכתב, ודקרין בלילה, פירוש מה שקורין בלילה, דהיינו תורה שבעל פה שאפשר ללמוד אף בחושך לילה".